

Volumul VIII, Numărul 14 / 2006

ISSN 1454-9980

Evaziunea fiscală din perspectivă etnică și religioasă

(pag. 23-25)

Cristina COMAN

Volume VIII, Issue 1 (14) / 2006

Cross-cultural
Management
Journal

EVAZIUNEA FISCALĂ DIN PERSPECTIVĂ ETICĂ ȘI RELIGIOASĂ

Cristina V. COMAN

Abstract

This article comments on the ethics of evading the income tax that has been relatively ignored in both the accounting and ethics literature. Tax evasion involves both moral and legal issues. There are basically three ways to view the ethics of tax evasion. Some authors take the position that it is never ethical to evade taxes even if you are a Jew and Hitler is the tax collector. Others hold the view that tax evasion is sometimes justified, either because the tax in question is unfair or because taxes are used to support the military. The third position takes the view that tax evasion is always justified, or at least that there are no strong arguments to justify the position that tax evasion is unethical. In this work we try to put some new questions, try to respond at some question about this perspective (approaches).

Keywords: tax evasion, ethics, religion, just taxes, corrupt state, moral obligation.

Încercăm în această lucrare o abordare mai specială, mai sensibilă și mai puțin exploatată de literatura financiară până în acest moment. Pentru a scoate în evidență caracteristicile sau particularitățile implicațiilor de sorginte religioasă asupra fenomenului de evaziune fiscală, am facut apel la specificul a 3 importante religii: creștinism, iudaism (religia evreilor) și islamism (religia musulmanilor); acest fapt însă nu trimite în mod clar și direct spre etichetarea celorlalte religii ca neimportante, însă scopul nostru nu este de a prezenta cultele religioase în totalitatea lor, ci de a evidenția diferențieri de ideologii, de percepție cu referire la fenomenul mai sus menționat.

Din cele mai îndepărtate timpuri au existat preocupări vaste în ce privește evaziunea fiscală, dar acestea aveau în vedere mai ales evidențierea tipurilor de evaziune fiscală, a factorilor ce o determină și chiar a metodelor și modalităților de măsurare, evaluare, cuantificare.

Ne bazăm în abordarea noastră pe o serie de articole ale lui Robert W. McGee, care s-a evidențiat ca cercetător cu înclinații spre a pune

în valoare contribuția eticii - non-eticii indusă de legile religioase ale diferitelor categorii de credincioși. În lucrările sale face referire la o serie de articole și cărți ale reprezentanților creștinilor, musulmanilor, evreilor care privesc evaziunea fiscală ca ținând de etică întotdeauna, uneori sau niciodată.

Nu lipsită de importanță este punerea în corespondență a laturii etice cu posibilitatea ca statul ale cărui legi financiare nu se respectă să fie nedemn, injust, corupt sau malefic. Astfel, survine întrebarea: E ne-etic să te sustragi plății obligațiilor fiscale într-un asemenea stat?

În ceea ce-i privește pe evrei, doi sunt autorii care în analizele lor dezvoltă latura etică sau ne-etică a plății sau sustragerii de la plata impozitelor: Gordon Cohn și Meir Tamari.

Astfel, referindu-ne la Halala (McGee, R., 1998b, 328), codul legilor religioase evreiești, putem deduce că neplătirea impozitelor reprezintă hoție și este interzisă și, M. Tamari susține că furtul de la autoritățile publice este mai odios, mai îngrozitor decât furtul de la persoanele private (deoarece, în

scopul îndreptării greșelii, deci a înapoierii bunului furat e mai greu să găsești proprietarul în cazul bunului public). Dar, în condițiile în care fiscalitatea e injustă, mai sunt obligat, ca și contribuabil, să plătesc impozite? În principiu, evaziunea fiscală implică minciuna (care la evrei e comparată cu refuzul existenței lui Dumnezeu sau cu nerecunoașterea acestuia) și falsuri care pot amplifica fenomenul corupției într-un stat, deci e ne-etică. McGee, însă face apel la filosofi precum Aristotel, Platon care admit și cazuri când faptul de a minți nu e întotdeauna ne-etic.

Reprezentantul evreilor afirmă că, deși evaziunea fiscală ar părea justificată (rate prea mari, risipă), e normal să fie combătută dar prin vot, presiune politică, revoltă, chiar cu prețul libertății și nu prin sustragere. Dar, dacă nu e neetic să ascunzi banii de un hoț, de ce ar fi neetic să ascunzi banii de un Guvern risipitor?

Ideea lui Tamari că evaziunea fiscală e întotdeauna neetică, chiar și în condițiile unui Guvern corupt sau malefic răscolește însă amintiri ale perioadei în care evreii au fost omorâți fără a avea alta „vină” decât aceea de a fi evrei, de către Hitler. Cum poți să apelezi la etică în plata impozitelor când utilizarea banilor colectați (lagăre, gazul Cyclon, etc) nu are nici cea mai mică legătură cu etica, morala sau justiția?

G. Cohn susține trăsătura ne-etică a evaziunii fiscale prin 4 motive: (a) Dina Damalchusa Dina evidențiază datoria evreilor de a se supune legilor țării; (b) legile interzic minciuna, dar oare este aceasta întotdeauna ne-etică? (c) Chillul Hashem care se referă la faptul că evreii nu ar trebui să facă nimic din ce ar discredita religia, și, (d) evreii să se ferească de activități care ar avea ca rezultat închiderea lor în spații care nu ar permite rugăciunea (închisoarea).

Ideea că traiul într-o țară presupune respectarea regulilor acesteia admite 2 abordări diferite, și anume: imposibilitatea părăsirii țării ale cărei reguli le dezaprobi și posibilitatea ca un individ să nu fie de acord cu regulile din nici o țară.

Perspectiva creștinilor (McGee, R., 1998a, 212) a fost redată de Martin Crowe în lucrarea sa de doctorat „The moral obligation of paying just taxes” (1944). Se susține și se observă chiar din titlu ideea că ține de etică să plătești un impozit just. Dar, ce este acesta? Cine e abilitat să îi atribuie această

caracteristică unui impozit? S-au recunoscut impozitelor juste 3 caracteristici: să fie stabilite de o autoritate legislativă legitimă (dar ce dă legitimitate unei astfel de autorități în condițiile în care în principal acestea urmăresc interese speciale și nu pe cele ale poporului; sau, nu există în tradiția istorică suficienți lideri aleși care odată ajunși la putere au reușit să revoluționeze sistemul social în defavoarea votanților? Și, nu pot exista oameni diferiți ce trăiesc în același regim dar care poate să apară ca legitim unora iar altora nu? Și atunci, criteriile subiective sunt demne a fi luate în considerare?); o altă caracteristică e cea referitoare la justiția cauzei pentru care e stabilită taxa (dar și aici apar destule interpretări: un impozit ar fi just dacă ar fi prelevat pentru a susține viața, proprietatea, etc, dar faptul că noi contribuim pentru realizarea avorturilor sau pentru ca alții să aiba timp liber, cum vi se pare? -nici nu mai dezvolt că cel puțin în România rata pasivilor la activi e îngrozitoare - și acceptarea plății în beneficiul altuia, să țină oare de etică sau de constrângere?) și, în fine, o justă distribuție a sarcinii fiscale ar fi a treia caracteristică (dar, parcă prin această propoziție ne apropiem de recunoscuta sintagmă „de la fiecare după posibilități, fiecăruia după nevoi”, chiar neținând cont de paralela anterioară, problema progresivității sau proporționalității impunerii e una veșnic actuală, fiecare stat transmițând parcă ideea că justiția impunerii, în orice formă s-ar realiza aceasta, este valabilă oricând-poate după principiul „cea mai bună soluție e cea aleasă de noi”. În ce privește relația stat-individ, încă nu suntem convinși care e stăpânul, dacă e cumva echivalență, sau dacă egalitatea aceasta e doar pentru „căței”.

Are vreo importanță modul de utilizare a fondurilor fiscale? Robert Pennock a ajuns la concluzia că nu e ne-etic să refuzi să plătești un impozit dacă veniturile fiscale sunt utilizate pentru susținerea războiului și nici nu si-a plătit impozitele pe vremea lui Reagan. Dar poate fi considerat evazionist sau aceasta e o formă de protest?

Religia creștină dispune de suficiente dovezi care să întărească latura etică a plății taxelor. În acest sens trebuie amintite vorbele lui Hristos care îndemna poporul să-i dea Cezarului ce-i al Cezarului și vorbele lui Paul care instruia populația să se supună autorităților, chiar plătind

taxe, în condițiile în care acestea se supun lui Dumnezeu.

Există ce-i drept, o anumită justificare etică în evitarea plății impozitelor dar cuantificarea acesteia rămâne o problemă de conștiință a individului.

Perspectiva musulmană (McGee, R., 1998c, 162) prezintă o nouă latură a plății impozitelor. Pentru că a plăti „zakat” e una din cele 5 cerințe ale practicării religiei lor. Zakatul devine astfel o formă voluntară de plată, islamist fiind. Odată ce toate proprietățile sunt ale lui Allah, musulmanul, ca un obedient ce este, plătește acest impozit proporțional pe proprietate, menținând armonia. În realitate, acest impozit reprezintă punctul central al sistemului financiar public islamic. Iar în opinia musulmanilor, a nu plăti zakat echivalează cu a-l ofensa pe Allah, dar că nu e obligație etică să plătești impozite ilegitime, iar legitimitatea unui impozit decurge din faptul că e sau nu direct, orice taxă care mărește prețul produselor sau serviciilor e ilegală. Musulmanii sunt obligați moral la plata doar a unor impozite, deci datoria lor e una limitată și nu e ne-etic să eviți impozitele nejuste.

Concluzii:

Opiniile, din perspectivă religioasă, în ce privește evaziunea fiscală nu sunt unitare. Se consideră că nu toate taxele sunt în mod automat juste, sunt și altele injuste, iar plătitorii ar putea să se sustragă de la plata acestora. Argumentarea „justeții” impozitelor poate fi combătută, iar acest lucru poate fi realizat și datorită faptului că indivizii se raportează diferit, personal la aceste impozite, fiecare luând în considerare propria situație. Se observă că justificarea aspectului religios al fenomenului evazionist îi transmite acestuia un plus de intoleranță, religia recunoscând importanța statului și a respectării obligațiilor către acesta.

În esență însă, descoperim că amploarea fraudei e legată de posibilitățile practice de a comite fraude, de imaginație, de nivelul dezvoltării societății, dar trebuie să luăm în considerare și principiile eticii și referințele religioase ca având impact asupra evaziunii fiscale. Credem că etica reușește să influențeze indivizii într-o măsură mai mare decât religia în ceea ce privește adoptarea unei decizii de plată sau sustragere de la plata impozitelor datorate, însă aceasta nu e o regulă.

Referințe bibliografice

1. McGee, Robert W. 1998a. Christian Views on The Ethics of Tax Evasion. *Journal of Accounting, Ethics & Public Policy* 1(2): 210-225.
2. McGee, Robert W. 1998b. Jewish Views on the Ethics of Tax Evasion. *Journal of Accounting, Ethics & Public Policy* 1(3): 323-336.
3. McGee, Robert W. 1998c. The Ethics of Tax Evasion in Islam: A Comment. *Journal of Accounting, Ethics & Public Policy* 1(2): 162-168,

Alina-Cristina V. Coman

2005: Doctorand al Școlii Doctorale de Economie, F.E.A.A, Univ. „Al.I.Cuza”, Iași, an I
 2005: Absolvent Studii Aprofundate, specializarea Management financiar bancar, F.E.A.A, Univ. „Al. I. Cuza”, Iași
 2004 : Economist Licențiat, F.E.A.A, Univ. „Al.I.Cuza”, Iași;
 2004 : Licențiat în Științe Administrative, F.E.A.A, Univ. „Al.I.Cuza”, Iași